

VAMMAISPALVELUIDEN UUSIEN PALVELUIDEN PALVELUKUVAUKSET 1.1.2025 ALKAEN

Valmennus 7–8 § (uusi)

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada valmennusta, jos hän tarvitsee tukea oppiakseen uusia tai vahvistaakseen olemassa olevia itsenäisessä elämässä tarvittavia taitoja taikka toimiakseen elämässään tapahtuvissa muutostilanteissa tai valmistautuakseen tällaiseen tilanteeseen. Edellytyksenä on lisäksi, ettei vastaavaa valmennusta voi saada lääkinnällisenä kuntoutuksena. Itsenäisessä elämässä tarvittavilla taidoilla tarkoitetaan taitoja, joita henkilö tarvitsee kommunikaatiossa ja vuorovaikutuksessa, teknisten laitteiden ja digisovellusten käytössä, ympäristön hahmottamisessa ja liikkumisessa erilaisissa toimintaympäristöissä, ajan hahmottamisessa, kodinhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa, asioinnissa, rahankäytössä tai muissa vastaavissa toiminnoissa.

Valmennus on tavoitteellinen ja määräaikainen palvelu, johon sisältyy 1) tiedollisten ja toiminnallisten taitojen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen harjoittelu; 2) viittomakielen opetus tai puhetta tukevien ja korvaavien kommunikaatiokeinojen käytön ohjaus; 3) vammaisen henkilön toimintakyvyn, toimintaympäristön tai perhetilanteen muuttuessa taikka muissa vastaavissa elämän muutostilanteissa annettava tuki. Kohdan 2 ja 3 palveluita on järjestettävä osana vammaisen henkilön omaa valmennusta myös hänen perheelleen ja muille läheisille, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteutumiseksi. Muuta valmennusta perheelle ja muille läheisille voidaan järjestää, jos se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi.

Valmennuksen tavoitteet, sisältö, tarvittava määrä ja toteutustapa arvioidaan yhdessä vammaisen henkilön kanssa ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa. Lisäksi valmennus tarvittaessa suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon (erityisesti kuntoutuksen) sekä opetuksen ammattilaisen kanssa. Monialaisesta yhteistyöstä säädetään sosiaalihuoltolaissa (41 §).

Valmennuksen sisältö, määrä ja toteutustapa on kirjattava päätökseen ottaen huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjatut yksilölliset tarpeet ja oma näkemys tarvittavasta valmennuksesta sekä sen tavoitteista. Palvelun järjestäjän ja tuottajan on seurattava tavoitteiden toteutumista.

Valmennusta voidaan toteuttaa henkilökohtaisena tai ryhmässä annettavana palveluna taikka osana muuta palvelua.

MAKSUT

Valmennus on asiakkaalle maksuton palvelu. Valmennuksen toteuttamiseksi tarvittaviin palveluihin liittyvästä ylläpidosta voidaan periä kohtuullinen maksu.

Erityinen osallisuuden tuki 12–13 § (uusi)

Erityisen osallisuuden tuen tarkoitus on turvata vammaisen henkilön oikeus osallistua ja päästä osalliseksi sosiaalisen vuorovaikutuksen tilanteissa ja vapaa-ajan toiminnassa myös silloin, kun hän ei kykene itsenäisesti tai tuettuna muodostamaan ja ilmaisemaan tahtoaan avun sisällöstä tai kun henkilökohtainen apu ei ole hänelle sopiva palvelu.

Erityistä osallisuuden tukea on järjestettävä joko kodin ulkopuolella tapahtuvaan toimintaan taikka jos kotona tapahtuvaan toimintaan myönnettävä palvelu on vammaisen henkilön toivomusten tai edun mukainen vaihtoehto, osittain tai kokonaan vammaisen henkilön kotona tapahtuvaan toimintaan.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea yhteensä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, ellei hän hae tätä pienempää tuntimäärää. Erityistä osallisuuden tukea antaa ensisijaisesti sosiaalihuollon ammattihenkilöstä annetussa laissa tai terveydenhuollon ammattihenkilöstä annetussa laissa (559/1994) tarkoitettu ammattihenkilö taikka muu soveltuvan tutkinnon suorittanut henkilö. Toissijaisesti tukea voi antaa muuten osaamisen puolesta tehtävään soveltuva henkilö, joka pystyy vastaamaan vammaisen henkilön tarpeisiin.

Tukea antavan henkilön on huolehdittava, että vammaisen henkilön omaa tahtoa ja toivomuksia selvitetään toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa niin tarkkaan kuin se on vammaisen henkilön kommunikaatiokeinoin mahdollista.

Palvelun määrästä, sisällöstä ja toteuttamistavasta päätettäessä huomioidaan vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllisen avun ja tuen tarve, omat toivomukset, elämäntilanne ja muu palvelukokonaisuus. Päätökseen kirjataan myönnettävän palvelun määrä, sisältö ja toteuttamistapa.

MAKSUT

Erityinen osallisuuden tuki on asiakkaalle maksuton palvelu.

Keski-Suomen hyvinvointialue järjestää erityisen osallisuuden tukea omana tuotantona sekä ostopalveluna.

Tuettu päätöksenteko 14–15 § (uusi)

Tuetun päätöksenteon on tarkoitus tukea vammaista henkilöä päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä. Päätettävillä asioilla tarkoitetaan merkittäviä, muita kuin jokapäiväiseen elämään kuuluvia, päätöksiä. Vammaisen henkilön oma näkemys on otettava huomioon päätöksen merkittävyyttä arvioitaessa.

Tuettu päätöksenteko sisältää päätöksentekoprosessissa tarvittavan tuen tiedon hankkimisesta, asioiden ymmärtämisessä, päätös- ja toimintavaihtoehtojen ja niiden vaikutusten arvioimisesta,

oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa, päätösten tekemisessä ja toteuttamisessa sekä muissa vastaavissa toiminnoissa.

Tukihenkilö ei saa ottaa kantaa asioihin tai päättää asioita vammaisen henkilön puolesta.

Tuetun päätöksenteon tarve arvioidaan yhdessä vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen läheistensä kanssa sekä kirjataan asiakassuunnitelmaan. Palvelun sisältö, määrä ja toteutustapa kirjataan päätökseen ottaen huomioon vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjatut yksilölliset tarpeet ja oma näkemys tarvittavasta tuesta.

Asiakkaan palvelukokonaisuudesta vastaava sosiaalihuollon ammattihenkilö varmistaa, että tukihenkilö ymmärtää tuetun päätöksenteon tarkoituksen, että tukihenkilö ymmärtää tuetun päätöksenteon tarkoituksen, hänellä on vammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin riittävä osaaminen ja että hän on riippumaton suhteessa päätöksenteon kohteena olevaan asiaan. Vammaisen henkilö voi osallistua mahdollisuuksien mukaan tukihenkilön valintaan.

MAKSUT

Tuettu päätöksenteko on asiakkaalle maksuton palvelu.

Keski-Suomen hyvinvointialue järjestää tuettua päätöksentekoa omana tuotantona sekä ostopalveluna.

[Vaativa moniammatillinen tuki 16–17 § \(uusi\)](#)

Vaativa moniammatillinen tuki on vammaiselle henkilölle, häntä tukeville läheisille ja hänen kanssaan työskenteleville ammattilaisille annettavaa tukea, joka edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja moniammatillista yhteistyötä.

Tukea antaa vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä. Vaativa moniammatillinen tuki sisältää vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen edellyttämät terveydenhuollon tutkimukset.

Vaativaa moniammatillista tukea annetaan ensisijaisesti vammaisen henkilön kotiin tai muuhun omaan toimintaympäristöön.

Oikeus vaativaan moniammatilliseen tukeen on, jos:

1. Asiakkaan osallisuus taikka itsemääräämisoikeus tai muiden perusoikeuksien toteutumisen tukeminen edellyttää erityistä ammatillista osaamista ja yhteistyötä;
2. Asiakkaalla on vaikeita vammaan liittyviä kommunikoinnin, sosiaalisen vuorovaikutuksen tai käyttäytymisen haasteita, joiden johdosta hänen tai muiden henkilöiden ihmisarvo, terveys tai turvallisuus on uhattuna; tai
3. Asiakkaan perusoikeuksiin kohdistuvien rajoitustoimenpiteiden käytön taustalla olevien syiden selvittäminen ja rajoitustoimenpiteiden käytön ennaltaehkäisy ja vähentäminen edellyttävät moniammatillista tukea

Tarvittavan tuen sisällöstä, määrästä ja toteuttamistavasta päätettäessä on otettava huomioon vammaisen henkilön kommunikointikeino, asiakassuunnitelmaan kirjattu yksilöllinen tuen tarve ja

toivomukset sekä elämäntilanne, jossa vammainen henkilö tarvitsee tukea. Vaativan moniammatillisen tuen sisältö, määrä ja toteutustapa kirjataan päätökseen.

Hyvinvointialueella on oltava alueellaan riittävä määrä moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmiä, joissa on riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista varten. Ryhmän tarvittavat asiantuntijat määrättyvät vammaisen henkilön yksilöllisen tuen tarpeen ja tilanteen vaativuuden mukaan.

Vaativa moniammatillinen tuki on erillinen palvelu suhteessa asumisen tukeen. Sillä voidaan kuitenkin täydentää asumisen tuen kokonaisuutta.

MAKSUT

Vaativa moniammatillinen tuki on asiakkaalle maksuton palvelu. Vaativaan moniammatilliseen tukeen liittyvästä ylläpidosta voidaan periä kohtuullinen maksu.

Vaativan moniammatillisen tuen osalta on huomioitava, että laissa kehitysvammaisten erityishuollosta (2 §) säädetään erityishuoltoon kuuluvan vammaispalvelulain 16 §:ssä tarkoitettu vaativa moniammatillinen tuki, jota toteutetaan 9 §:ssä tarkoitetussa vaativan moniammatillisen tuen yksikössä osana sosiaalihuoltolain 21 c §:ssä tarkoitettua ympärivuorokautista palveluasumista tai 22 §:ssä tarkoitettuja laitospalveluja taikka terveydenhuoltolain 67 §:n 1 momentissa tarkoitettua kehitysvammapsykiatrian osastolla annettavaa erikoisairaanhoidoa; vaativan moniammatillisen tuen yksikössä suoritettavat tahdosta riippumattomat erityishuollon edellyttämät lääketieteelliset, psykologiset ja sosiaaliset tutkimukset; vammaispalvelulain 16 §:ssä tarkoitettuun vaativaan moniammatilliseen tukeen liittyvä sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:ssä tarkoitettu työtoiminta ja vammaispalvelulain 25 §:ssä tarkoitettu päivätoiminta sekä vammaispalvelulain 27 §:ssä tarkoitettu työtoiminta.